

OCHRONA ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM W 2013 R.

Opracowania
sygnalne

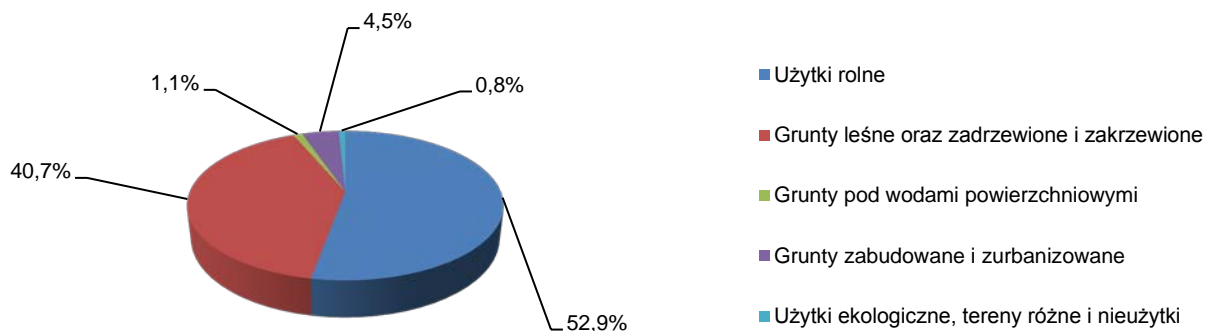
Wrzesień 2014

WYKORZYSTANIE I OCHRONA ZASOBÓW POWIERZCHNI ZIEMI I GLEBY

Powierzchnia geodezyjna województwa podkarpackiego w 2013 r. (według stanu w dniu 1 I) wynosiła 1784,6 tys. ha i stanowiła 5,7% powierzchni kraju. Użytki rolne zajmowały 943,2 tys. ha, tj. 52,9% ogólnej powierzchni województwa, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 727,2 tys. ha (40,7%), grunty zabudowane i zurbanizowane – 79,8 tys. ha (4,5%), grunty pod wodami powierzchniowymi – 20,4 tys. ha (1,1%). Pozostałe 14,0 tys. ha (0,8% ogólnej powierzchni województwa) zajmowały użytki ekologiczne, nieużytki i tereny różne.

Struktura powierzchni województwa w 2013 r.

Stan geodezyjny w dniu 1 I

Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni województwa w 2013 r.

Stan w dniu 1 I

Wyszczególnienie	Ogółem	Tereny	
		miejskie	wiejskie
w hektarach			
Powierzchnia ogólna	1784576	118564	1666012
w tym:			
Użytki rolne	943170	65118	878052
w tym:			
grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe	892694	61341	831353
grunty rolne zabudowane	40926	3108	37818
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	727160	25689	701471
Grunty pod wodami powierzchniowymi	20433	2664	17769
Grunty zabudowane i zurbanizowane	79821	23740	56081
w tym:			
tereny mieszkaniowe	12969	7487	5482
tereny przemysłowe	4862	3218	1644
tereny rekreacji i wypoczynku	3117	1443	1674
tereny komunikacyjne	49667	7239	42428
użytki kopalne	1157	35	1122
Użytki ekologiczne	1598	5	1593
Nieużytki	10100	546	9554

Tereny miejskie zajmowały łącznie obszar 118,6 tys. ha, tj. 6,6% ogólnej powierzchni województwa, a tereny wiejskie 1666,0 tys. ha, co stanowiło 93,4% powierzchni województwa.

W końcu 2013 r. łączna powierzchnia gruntów, które utraciły całkowicie wartość użytkową (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała (grunty zdegradowane) w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej wyniosła 1,7 tys. ha. W ciągu roku zrekultywowano 140 ha, a zagospodarowano 114 ha gruntów (głównie na cele rolnicze – 94,7%).

Natomiast w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych z produkcji rolniczej i leśnej wyłączono 145 ha gruntów, z czego 116 ha stanowiły grunty rolne a 29 ha grunty leśne. Spośród wyłączonych gruntów rolnych i leśnych największy odsetek (40,0%) przeznaczono pod budowę osiedli mieszkaniowych, 36,6% – pod użytki kopalne, 13,1% – na tereny przemysłowe, a na inne cele – 9,7%.

WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2013 r. wyniósł 279,7 hm³. Pobór z ujęć powierzchniowych osiągnął poziom 233,2 hm³ (83,4%), z ujęć podziemnych – 46,2 hm³ (16,5%). Wykorzystano także 0,2 hm³ (0,1% poboru ogółem) wód z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych użytych dla celów produkcyjnych. Na cele produkcyjne pobrano 154,7 hm³ wody, eksploatacji sieci wodociągowej – 83,6 hm³, a do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 41,4 hm³.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 253,3 hm³, z czego najwięcej, bo 59,6% wykorzystano w przemyśle, w eksploatacji sieci wodociągowej – 24,0%, a do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 16,4%.

Średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca województwa podkarpackiego wyniosło 22,3 m³.

Z terenu województwa podkarpackiego do wód lub do ziemi w 2013 r. odprowadzono 209,7 hm³ ścieków, wśród których przeważały (72,7%) ścieki odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi z zakładów, natomiast siecią kanalizacyjną odprowadzono 27,3%. Oczyszczania wymagało 70,2 hm³ ścieków, z których procesowi oczyszczania poddano 98,1%, a 1,9% odprowadzono bez oczyszczania siecią kanalizacyjną, bądź bezpośrednio z zakładów do wód lub do ziemi.

Oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów oczyściły ponad połowę (58,5%) wszystkich ścieków oczyszczanych, biologiczne – 28,4%, mechaniczne – 10,4%, a chemiczne, które obsługiwały wyłącznie zakłady przemysłowe – 2,6% wszystkich oczyszczanych ścieków.

Oczyszczalnie ścieków w 2013 r.

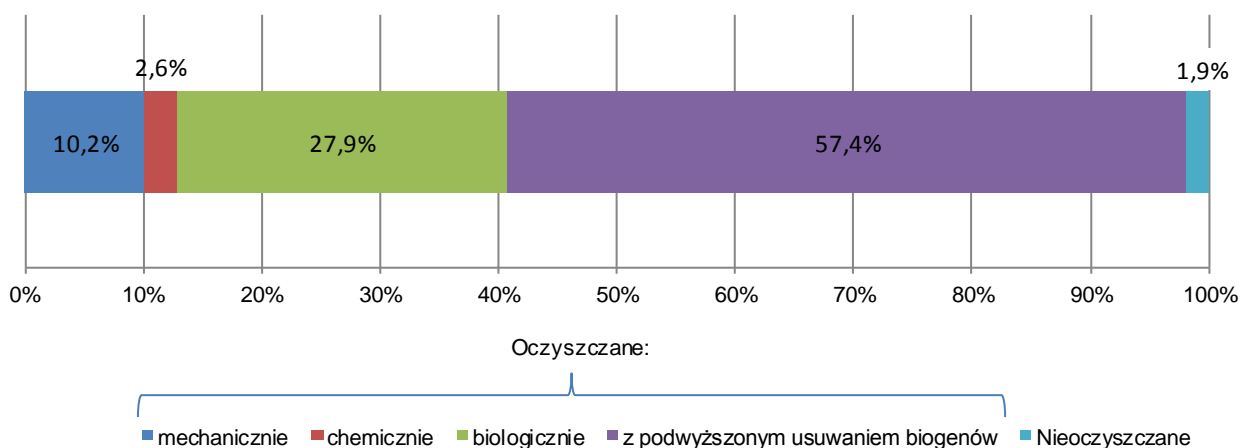
Wyszczególnienie	Ogółem	Mechaniczne	Chemiczne	Biologiczne	Z podwyższonym usuwaniem biogenów
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych:					
Liczba ^a	60	18	7	33	2
Przepustowość w dam ³ /dobę	402,5	198,8	178,3	24,6	0,8
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^b:					
Liczba ^a	227	-	x	190	37
Przepustowość w dam ³ /dobę	418,4	-	x	86,7	331,6
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c	69,9	-	x	25,5	44,5

a Stan w dniu 31 XII. b Miejskie i wiejskie, pracujące na sieci kanalizacyjnej. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

W 2013 r. działało 60 oczyszczalni przemysłowych, spośród których 55,0% stanowiły oczyszczalnie biologiczne, 30,0% – mechaniczne, 11,7% – chemiczne, a oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów – 3,3%.

Ponad 1400 tys. ludności, tj. 69,9% ogółu ludności województwa korzystało z 227 działających oczyszczalni komunalnych pracujących na sieci kanalizacyjnej. Ponad 838 tys. mieszkańców miast (95,4% ludności miast ogółem) korzystało z 40 oczyszczalni, z czego aż 89,8% – z nowoczesnych oczyszczalni ścieków o podwyższonej redukcji związków azotu i fosforu, a 10,2% – z biologicznych. Natomiast 651,1 tys. ludności wsi było obsługiwane przez 191 działających oczyszczalni, głównie biologicznych (174), a także o podwyższonym usuwaniu biogenów (17).

Struktura ścieków przemysłowych i komunalnych^a wymagających oczyszczenia w 2013 r.

a Odprowadzone do wód lub do ziemi.

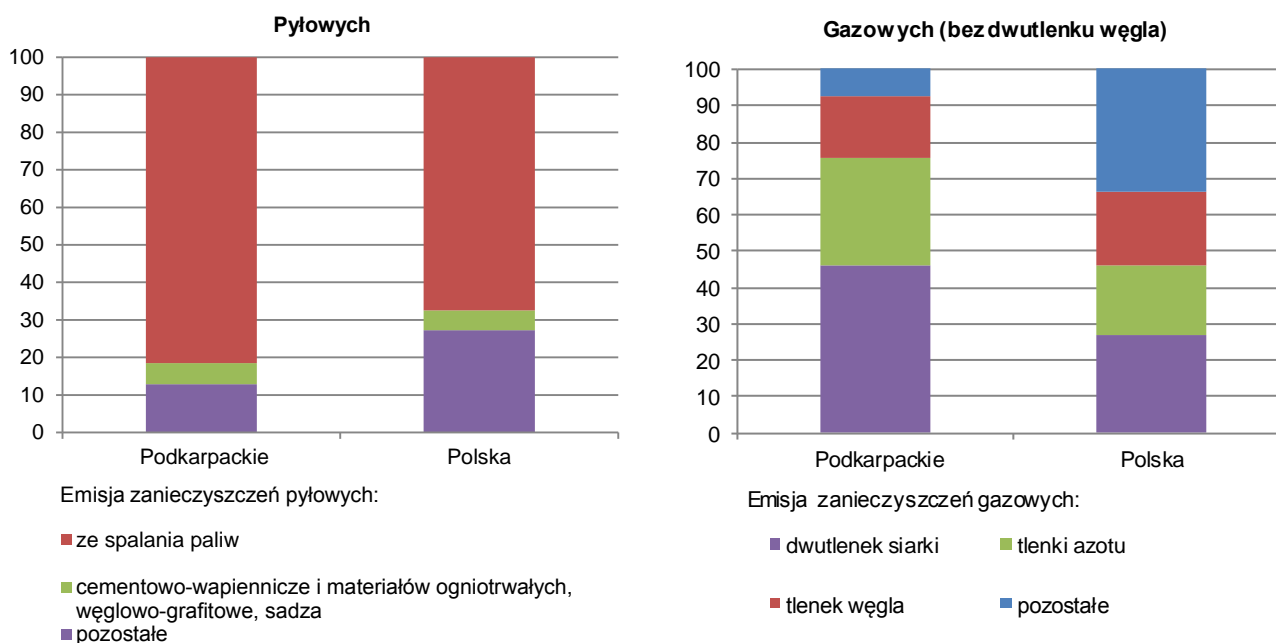
ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA

W 2013 r. województwo podkarpackie zajmowało 13. miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych oraz 13. miejsce ze względu na ilość wprowadzanych do powietrza pyłów. Tylko 1,5% emitowanych do powietrza zanieczyszczeń w Polsce pochodziło z terenu województwa podkarpackiego. Ze źródeł zanieczyszczeń objętych opłatami za gospodarcze korzystanie ze środowiska wprowadzono do powietrza ogółem 3246,1 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (łącznie z dwutlenkiem węgla). Wyemitowano 1,7 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, z których prawie 82% stanowił pył ze spalania paliw. Zanieczyszczeń gazowych wprowadzono do powietrza 3244,4 tys. ton. O wielkości emisji tych zanieczyszczeń zdecydował dwutlenek węgla, którego procentowy udział w emisji wyniósł 99,4%. Udział w emisji pozostałych rodzajów zanieczyszczeń był niewielki i kształtował się następująco: dwutlenek siarki stanowił 0,3%, tlenki azotu (w przeliczeniu na NO₂) – 0,2%, tlenek węgla – 0,1%.

W 2013 r. na 79 badanych zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy do powietrza, 57 posiadało **urządzenia do redukcji** zanieczyszczeń pyłowych i 17 gazowych. Zatrzymały i zneutralizowały one 235,5 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, tj. 99,3% zanieczyszczeń wytworzonych i 7,1 tys. ton gazowych (bez dwutlenku węgla), tj. 26,3%. W badanych zakładach zainstalowanych było 787 urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powietrza o różnym stopniu sprawności. Procentowe udziały poszczególnych rodzajów urządzeń do redukcji zanieczyszczeń wynosiły: cyklony – 20,8%, multicyklony – 10,2%, filtry tkaninowe – 43,8%, elektrofiltry – 1,9%, urządzenia mokre – 7,1%, inne (np. odpylacze, adsorbery, absorbery, instalacje odsiarczania, dopalacze termiczne i katalityczne) – 16,1%.

Zanieczyszczenia pyłowe i gazowe wprowadzane były do powietrza przez 3051 emitory, z czego 99,1% stanowiły emitory o wysokości do 50 m. Kominy o wysokości 51-99 m stanowiły 0,8%, a emitory wysokie, z których zanieczyszczenia przemieszczają się na duże odległości zaledwie 0,2%.

Struktura zanieczyszczeń powietrza w 2013 r.

OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Cechą charakterystyczną województwa podkarpackiego są rozległe kompleksy leśne i znaczna powierzchnia obszarów przyrodniczych prawnie chronionych. W 2013 r. lasy zajmowały powierzchnię 675,6 tys. ha. **Wskaźnik lesistości** był wyraźnie wyższy od krajowego i wyniósł w województwie podkarpackim 37,9%, podczas gdy w kraju 29,4%. Prawie 79% tej powierzchni stanowiły lasy własności Skarbu Państwa, natomiast lasy prywatne zajmowały 17,2%. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych zajmowały 800,6 tys. ha, co stanowiło 44,9% powierzchni województwa. Wskaźnik ten był wyższy od krajowego, który kształtował się na poziomie 32,5%. Na 1 mieszkańca przypadało 3760 m² powierzchni (w kraju – 2641 m²), co uplasowało województwo na 5. miejscu w kraju.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2013 r.

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	W hektarach	W % powierzchni ogólnej województwa	Na 1 mieszkańca w m ²
Ogółem	800560,2	44,9	3760
w tym:			
Parki narodowe ^a	46741,2	2,6	220
Rezerваты przyrody ^a	11114,6	0,6	52
Parki krajobrazowe ^{ab}	275517,4	15,4	1294
Obszary chronionego krajobrazu ^b	464754,5	26,0	2183

a Bez otuliny. b Bez rezerwatów przyrody i indywidualnych form ochrony przyrody położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Obszary prawnie chronione to m.in.: Bieszczadzki Park Narodowy (o powierzchni 29,2 tys. ha), Magurski Park Narodowy (o powierzchni w granicach województwa 17,5 tys. ha), 7 parków krajobrazowych, 13 obszarów chronionego krajobrazu. W 1992 r. utworzono Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”, do którego w polskiej części (108724 ha) wchodzi Bieszczadzki Park Narodowy, Park Krajobrazowy Doliny Sanu i Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy.

Na terenie województwa występuje także 95 **rezerwatów przyrody**. W 2013 r. zajmowały one łącznie 11,1 tys. ha (w tym lasy – 96,5%), co stanowiło 0,6% powierzchni województwa. Średnia powierzchnia rezerwatu przyrody wynosiła

117,0 ha (w kraju – 112,0 ha). Rezerваты województwa podkarpackiego charakteryzuje duża różnorodność biologiczna. W 2013 r. występowało 41 rezerwatów leśnych, 24 florystyczne, 11 krajobrazowych, 4 faunistyczne, 6 torfowiskowych, 8 przyrody nieożywionej i 1 wodny. Pozostałe osobliwości przyrodnicze chronione były w innych formach. Na terenie województwa zarejestrowano 1455 **pomników przyrody**, w których dominowały obiekty chroniące przyrodę żywą (pojedyncze drzewa stanowiły 83,7%).

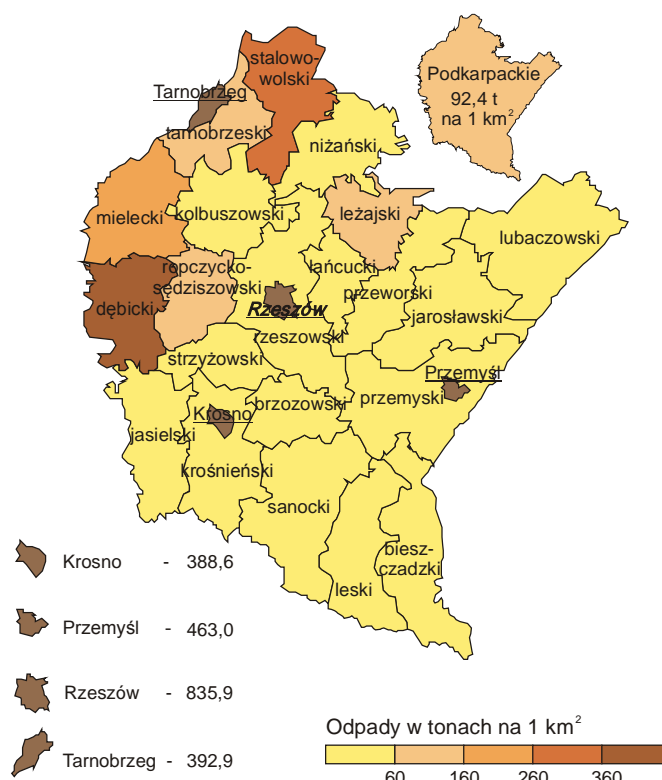
ODPADY

W 2013 r. w 111 zakładach wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tys. ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) lub posiadających 1 mln ton odpadów nagromadzonych, powstało 1649,5 tys. ton odpadów (13. miejsce w kraju), z których ponad 93% poddano odzyskowi, prawie 3% – unieszkodliwiono i blisko 4% – zmagazynowano czasowo. Na 1 km² przypadało 92,4 tony odpadów wytworzonych (w kraju – 410,4 ton/km²). Na składowiskach własnych zakładów, odpadów dotychczas składowanych (nagromadzonych) na koniec 2013 r. było 79,8 tys. ton, co w porównaniu z nagromadzeniem w skali kraju sklasyfikowało województwo podkarpackie na 16. miejscu. Spośród odpadów poddanych procesom unieszkodliwiania 74,3% stanowiły odpady składowane na składowiskach (wysypiskach, hałdach i stawach osadowych) własnych i innych, 21,5% – przekształcono termicznie, a 4,1% – unieszkodliwiono w inny sposób. Ponadto poddano odzyskowi 29,8 tys. ton odpadów z dotychczas składowanych na terenie zakładów z lat ubiegłych.

Najwięcej odpadów (48,7% wszystkich odpadów wytworzonych) powstało z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych), 20,4% z procesów termicznych, 9,7% z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury, 7,3% z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności, 5,7% z kształtowania oraz fizycznej i mechanicznej obróbki powierzchni metali i tworzyw sztucznych.

W 2013 r. wytworzono ogółem 26,8 tys. ton suchej masy osadów z oczyszczalni komunalnych i przemysłowych, co plasuje województwo na 12. miejscu w kraju. Osady z oczyszczalni komunalnych stanowiły 24,1 tys. ton suchej masy, tj. 89,9%, z których wykorzystano dla potrzeb rekultywacji terenów (w tym gruntów na cele rolne) – 16,2%, magazynowo czasowo – 11,6%, a 20,2% zastosowano w rolnictwie i do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu. Natomiast z oczyszczalni przemysłowych 30,9% osadów wytworzonych poddano składowaniu na składowiskach, poletkach, lagunach i stawach osadowych własnych oraz przeznaczono na magazynowanie czasowe.

Odpady wytworzone^a w 2013 r.

a W ciągu roku. Z wyłączeniem odpadów komunalnych.

Odpady^a wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według ważniejszych grup odpadów w 2013 r.

Wyszczególnienie (grupa odpadu)	Odpady wytworzone w ciągu roku					Odpady dotychczas składowane (nagroma- dzone) ^b w tys. ton
	ogółem w tys. ton	poddane odzyskowi	unieszkodliwione		magazy- nowane czasowo	
			razem	w tym składowane ^c		
w % ogółem						
Ogółem	1649,5	93,4	2,8	2,1	3,8	79,8
w tym:						
odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności	120,0	74,3	25,8	24,6	-	42,6
odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury	159,5	96,2	0,6	-	3,3	-
odpady z procesów termicznych	336,4	85,0	0,6	0,6	14,4	0,8
odpady z kształtowania oraz fizycznej i mechanicznej obróbki powierzchni metali i tworzyw sztucznych	93,2	99,9	0,1	-	-	-
odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych)	803,3	99,8	-	-	0,2	2,4

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach (wysypiskach, hałdach, stawach osadowych) własnych; stan w końcu roku.
c Na składowiskach (wysypiskach, hałdach, stawach osadowych) własnych i innych.

NAKLĄDY NA ŚRODKI TRWAŁE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA I GOSPODARKE WODNĄ

Zapobieganie zanieczyszczeniom i degradacji środowiska naturalnego wymaga nakładów na ekologiczne przedsięwzięcia inwestycyjne. W 2013 r. **nakłady na środki trwałe** służące ochronie środowiska (w cenach bieżących) w województwie podkarpackim wyniosły 579,8 mln zł. Na gospodarkę ściekową i ochronę wód przeznaczono 338,8 mln zł, tj. 58,4% nakładów na środki trwałe, w tym głównie na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe – 75,8% i na oczyszczanie ścieków – 23,9%. Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 60,3 mln zł (10,4% wszystkich nakładów), w tym na nowe techniki i technologie spalania paliw – 56,2%. Natomiast na zmniejszanie hałasu i wibracji – 122,2 mln zł (21,1%), na gospodarkę odpadami przeznaczono 32,9 mln zł (5,7%), na ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochronę wód podziemnych i powierzchniowych – 2,8 mln zł (0,5%), a na pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska – 22,7 mln zł (3,9%), którą w całości wykorzystano na oszczędzanie energii. W 2013 r. najwięcej nakładów służących ochronie środowiska poniosły jednostki budżetowe – 43,8% ogółu nakładów, przedsiębiorstwa – 30,1%, a gminy – 26,1%.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2013 r. wyniosły 174,7 mln zł, z tego nakłady poniesione na ujęcia i doprowadzenia wody – 46,1%, na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody – 37,9%, obwałowania przeciwpowodziowe stanowiły 9,4% wszystkich nakładów, regulacja i zabudowa rzek i potoków – 3,6%, a na zbiorniki wodne przeznaczono – 3,0%. Przedsiębiorstwa w 2013 r. wydatkowały 60,7 mln zł (34,8% nakładów poniesionych na gospodarkę wodną), gminy – 87,2 mln zł (49,9%), a jednostki budżetowe – 26,8 mln zł, tj. 15,3%.

Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania w 2013 r. do użytku inwestycji służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej to m.in.:

- ✓ sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki (bez przykanalików) o długości 496,2 km,
- ✓ 4 oczyszczalnie ścieków o przepustowości 1512 m³/dobę,
- ✓ sieć wodociągowa o długości 420,1 km,
- ✓ ujęcia wody o wydajności 4119 m³/dobę,
- ✓ regulacja i zabudowa rzek i potoków o długości 5,8 km,
- ✓ obwałowania przeciwpowodziowe o długości 9,0 km.